

14. aastatäit.

Üksik number 10 kop.

Meie Mats

Tellimise hind kättesaatmisega aastas 4 r. 50 L.,
6 kuu eest 2 r. 30 L., 3 kuu eest 1 r. 20 L. Toime-
tusest ise ära viies: aastas 3 r. 50 L., 6 kuu eest
1 r. 80 L., 3 kuu eest 90 L. Ilmub iga laupäeval.

Toimetus ja talitus:

Tallinnas, Harju ja Rüütli uulitsa nurgal nr. 46/15,
„Leaduse“ raamatukauplus. Telefon № 740.

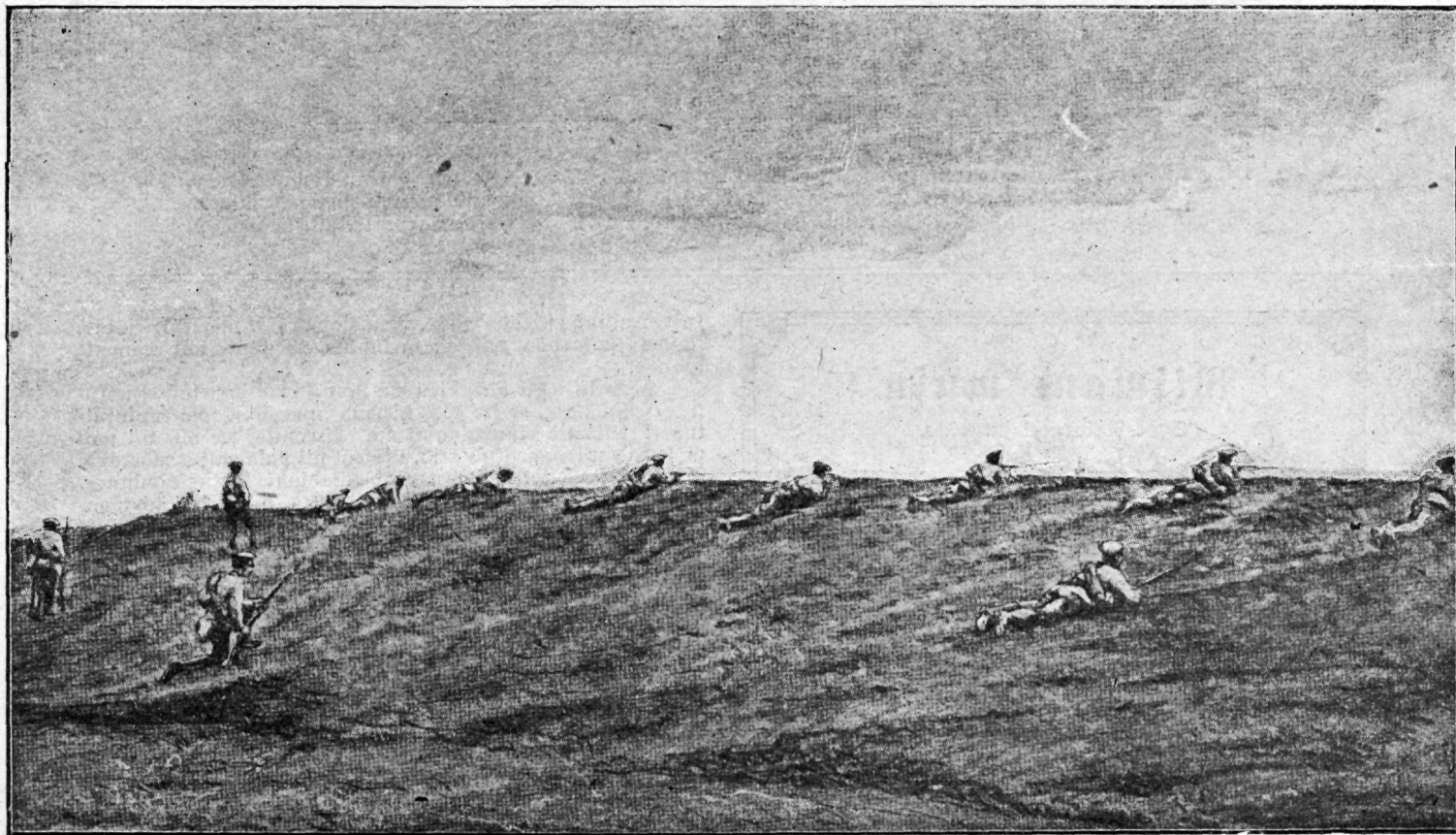
Adress Vene keeles lüh- kui ka rahakirjadele: г. Ревель.
Журналъ „Меѣе Марсъ“.

Tarvitamata jäänud lühemad käsikirjad hävitatakse ära, kui tagasi saatmisel märtsi juurde lisatud ei ole. Kirjatöödel peab
saatja täielikult aadress ja nimi peal olema.

Nr. 47.

Laupäeval, 11. (24.) juulil 1915.

Nr. 47.

Rüütide ahel.

Jalapallimängu õpetus

piltidega. Hind 40 kop. Käsitraamat algajatele ja mängijatele.
„Leaduse“ raamatukauplus Tallinnas Harju ja Rüütli uul.
nurgal 46/15.

Rudas peab inimene hingama?

Kirjutanud Dr. G. Zoelandt. Ropsuharjutused kõigile,
kes termed tahavad olla. Piltidega. Hind 30 kop.

Sõjamehed-eesklased Permi haigemajas.

I. J. Kammer Pärnust, haigeks jäänud 20. märtsil. II. J. Sott, haiguse pärast priiks lastud. III. R. Maitus, Wolmari kreisist, haigeks jäänud 29. märtsil. IV. J. Joosep, Pärnu kreisist, haam. V. E. Kääparin, Võru kreisist, 2 korda haawatud. VI. M. Saks, Viljandi kreisist, haigeks jäänud 26. märtsil. VII. Siitan, Pärnu kreisist, haigeks jäänud. VIII. A. Paju, Tartu kreisist, haawatud.

Viimane muju.

Shaf Reibracht jutustus.

Viimane haawatute rong oli juba peaaegu tühjaks tehtud ja neid meeti hospitalitesse. Pimeduses tundis proua Donsjer, kudas keegi ta õla külge puudutas.

„Wabandage,“ küsis teine Punase-risti õde, „teie mees teenib ju R. draguni polkus?“

„Jah,“ vastas noor naisterahwas, korrastealt ärewusesse sattudes. „Mis siis?“

„Ta toodi selle rongiga ... arst on praegu tema juures ... palat № 12.“

Palat № 12 oli üks nendest, kuhu raskest haawatuid pandi. Proua Donsjer jooksis juba sinna. Oma ärewust maha rõhudes kumardas ta mehe palawikust õhetawa ja ringi ekkwate filmadega näo poole.

„Robert,“ sõstistas ta, „see olen mina, Marta, sinu naine. Kas ja ei tunne mind ära?“

„Ta ei kuule teid,“ tähendas arst lahkelt.

Proua Donsjer waatas arsti otsa, tõtt teada saada soovides ja ühtlasi seda kuulda kartes, ja küsis ära, rõhutud häälega:

„Ta on ... raskest?“

„Ei taha teie eest warjata, — jah, wäga raskest.“

Sellest, mis arst jutustas, kudas tema mees haawatud saanud ... jäid proua Donsjeril ainult mõned sõnad meelde: pommikillu läbi haawatud, praeguses seisukorras lõikust ette wõtta ei wõi. Kuid arsti hää, tema kohmetus, ettewaatli-

kult walitud sõnad, walu uimastaw rohi, mis ta kirjutas, sügaw kumardus, millega ta lahkus, rõõwifid talt wiimase lootuse.

Hoop tuli nii äkki, et noor proua oma õnnetust ei uskunud. Tal näis, et see kõik hirmus unenägu, sõja-kuulujutudest tekkinud luupainaja on. Ammuks see oli, kui nad mõlemad nii õnnelikud olid, ilksteist nii palawalt armastafid. Ammuks see oli kui Robert, advokadina kohtusse minnes, temaga õrnalt jumalaga jättis. Alles hiljuti oli ta tagawarawäe kaptenina tegewasse wälke kutsutud ja naine ise ohwrimeelsuse sunnil halastajaks deks läinud ... Ja nüüd on nad siin, nende haawatute seas, keda ta nii suure haleduse ja armastusega rawitfenud, — kuid, oh häda — mitte nende seas, kellel ta terweks saamist hõlbustanud, waid nende seas, keda ta süüta walega waigistanud ja õndsfa naeratussega huultel lootustesse suigutatult paremasse ilma saatnud.

Ei, kaugele niisugused mõtted ... Ta peab tugew olema. Peab olema. Olib nad mõlemad ju walmis kõiki ohwreid ifamaa eest heatahtlikult kandma. Roberti wahwus, kes autähe ja kuldwöö teeninud, oli teda wahwustanud ja jalul hoidnud. Tema ees, iseene ees pidi ta kangelasena oma saatusehoopi kandma. Ja kas ei ole see Jumala arm, et mees nüüd siin sureb, tema käte peal, et mitte wõõras inimene, waid oma naine tal filmad kinni surub ja tema hauda lilledega ehib. Kui paljud teised ei sure mahajäetutena, ei saa ifegi maamulda maetud ... wõi puhkawad teadmata kus ...

Selle peale mõteldes pühkis proua Donsjer selfamal ajal õrna käega haawatu märjalt otsaesifelt higi ja sõstistas, otse tema näo juurde kumardades:

„Robert, ma olen siin, sinu juures. See olen mina, Marta, sinu naine. Ma tahan siin rawitfeda, ja sa saad terweks.“

Rahthemata kuulis mees tema sõstistamist ja jäi rahulikumaks; filmalaod jätsid tukfatamise ja ekkw pilt jäi tühju-

sesse peatama; siis hakkasid huuled liikuma ja sofistafid waewalt kuuldawalt:

"Margarete!"

"Margarete!"

"Ja sonib," mõtles proua Donsjer.

"Ja kordas temale kõrwa sisse:

"See olen mina, Marta."

Sellejama segase pilgu, mis midagi ei näinud, lastis haawatu üle tema näo libiseda ja sofistast uueste:

"Margarete!"

"See kord naerul näol ja filmadest säras tal rõõm; palawik tõusis; kuiwad huuled kõnelesid arusaadawalt:

"Kus on siis meie pesake? Ma ei tunne teda äraagi... Mispärast oled sa uued seinapaberid panna lastnud... Noh, ütstõit... Wõit on meie... Oh, kui õnnelikult meie oma wõitu saame pühitsema... sinuga kahekesi... Me saime nii wähe ütsteist armastada... kõigest tats kuud... see aeg lendas nii ruttu..."

Proua Donsjer pörkas tagasi, waewalt jalul seistes.

Haawatu sonis edasi, naisele, kelle ligiolekut ta ei aimanud, oma truudusemurdmisest ükfitasjaliselt jutustades. Iga sõna lõikas nagu nuga selle südamesse. Aga ta pidas wastu. Et seda hirmust lugu lõpetada, palus ta:

"Iis... ja ei tohi rääkida. Puhka rahulikult..."

Wiimastest jõust pidas ta oma halastaja õe osast kinni. Ta kohus oli waigistada ja trööstida, ainult seda meeles pidada, et selle inimese kohal juba surm lehwib, kes kõit oma warju alla wõtab, kõit ekfitused kinni katab.

Haawatu pill otksis nüüd nagu kedagi; tema käed koba-sid õhtu. Uueste hakkas ta igatsewa häälega rääkima:

"Margarete!.. Kus sa oled siis? Kes saatis su ära?..

Minu naine? Ei! Marta arwab, et ma kohtus olen... Ütle mulle midagi, las mind oma häält kuulda... Oh! mul on nii õudne, ma kardan ükfinda... Margarete?.."

Proua Donsjer tundis, et see piin üle ta jõu käib. Undeks anda — seda ta wõis. Kuid armastajast, truust, kannatajast naisest teife kõrwal ainult lühikeseks mälestuseks muutuda, mis ainult filmapilguks peaaegudest läbi wilksatanud ja koha jälle armutese kuju kõrwal lahwatanud. Seda ei suuda ta wälja kanda... Aga ka ära jooksta ei wõi, haawatud meest maha jätta, kui teistele sala-draamat, mis ta südant ähwardas lõhestada, awalitaks teha ei taha. Ja ta palus uueste:

"Waiik, Jumala pärast!.. Sinule on kahjulik nii palju kõneleda!.."

Tal näis, nagu lõpeks ka tema elu, ja ta praegu sureb; ja ta soowis seda, soowis niisama nagu seda, et surm need halastamatad huuled kinni suruks. Ja seltsamal ajal silus ta kätt teadmataalt, wõib olla, waigistamise lootuses, õrnalt haawatu higist otksesist, otksel kui kurje mõtteid eemale peletades. Ja tõeste, sonimine waiikis aegamisi. Haige jäi rahule, ja lihes sellega waiikis proua Donsjeri süda. Nüüd ta peaaegu ei kannatanudki enam: piin oli juba selle kraadini tõusnud, kus walu enam ei tunne. Aga surm lähines ikka rohtem, haawatu üle oma tumedat warju tõmmates. Iseomale tähelepanemataalt ärkas proua Donsjeris uueste halastaja õde, kelle mõtled ainult haawatu peale juhitud, abikaasa, kes kõit andeks annab, ja uueste mõtles ta selle peale, kui wahwalt ta mees isamaa eest wõidelnud, ja et ta samuti kangelane, tema wääriiline peab olema... Ja otse-kui isamaa südame kehastusena kumardab ta sureja kangelase kohja.

See aga palus wahpeal edasi:

"Tule lähemale. Laf' ma wõtan su ümbert kinni... Laf' ma waatlen sind... Wõta minu filmade pealt need mustad loorid... Unna mulle oma kätt, oma armas, ilus kätt, mida ma nii heameelega juublestin... Ah!.. siin ongi!.. ma hoian kõwaste, nüüd ma enam juba lahti ei lasse. Wõit ja fina!.. Ma juren õnnelikuna."

Haawatu hingamine muutus sagedamaks, raskemaks... Nüüd ümises ta ruttu, waewalt arusaadawalt:

"Kus on su huuled?... Sa pole weel kordagi mind musutanud... Ma ei taha ilma sinu musuta minna... Sa ei taha!.. Margarete!.."

1. Juhan Loots, Luumjast. Sõjawäljal.
2. Juhanes Wenesaar, Puurmanni w. Sõjawäljal. 3. Karla Otsmann, Tartust. Tegewas sõjawäes.

See kostis nagu lapse kisa, kes pimeduses ära ekfinud...

Naine kumardas tema kohale, andis temale emaliku õrnusega lahkimise musu, mida ta armutefelt palunud...

Prantsuse keelest K.

S d e.

Edmon Chalu.

See oli õõsel.

Teenijad ja sanitarid seifid hospidali ukse all. Pika koha sügawuses, kuhu tuul wäljast pääses, wärikes lambi nõrk walgus. Oues woolas tihedat wihma. Õtimefed haawatud, kes wantrilt maha astunud, seifid jalgabel, teised toetasid kepi najale, kolmandaid toetasid selfimehed. Mudaga määrdinud mundrites, mullakarwa näoga ja kustunud filmawaatega näitafid need inimesed tontidetaolised olewat. Waludest hoolimata olid nad õnnelikud oma ümber lahkeid nägusi nähes, rahu ja puhkust leida lootes.

Kohe nende wõrdlemisi kergelt kannatanud inimeste järele ilmufid kanderamid raskelt haawatutega. Üks nendest, kõhnaks jäänud mees, auwääriiliste näojoontega ja paksu musta habemega, oli raami peal poolistutule. Küünarnuki peale toetades waatas ta walusa pilguga ringi.

Haawatuid jaotas nunn — halastaja õde. Tema noorewõitu näol walge rätiku all tundus weel endise iluduse jälgeft. Ta kumardas haawatu raami kohale, kuid ajas enese äkki järsku sirgeks ja läks siis, loori kahwatuks lõõnud näo ette alla lastes, ruttu järgmise kanderामी juurde.

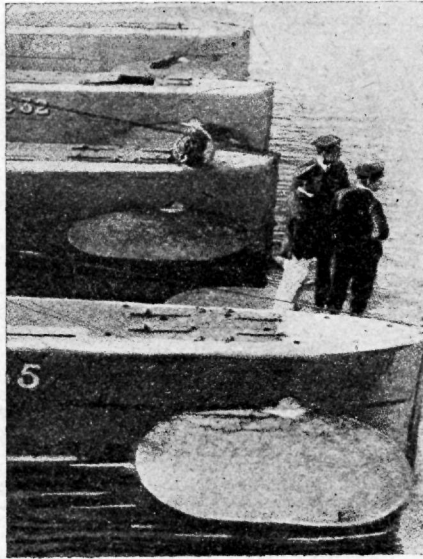
See haawatu oli Simon de Prefei. Peale haawade sidumist asendati ta kui raskete haawatu ükfitusje tupp. Tema seifukord oli wäga raske. Rohetas-kahwatu näokarm jutustas terve organismuse weretikwitutuseft. Walud ei lastnud teda õõseti magada.

"Olete siin, õde?" kutsus ta kord õõsel nunne.

Õde Maria-Elena astus haige woodi lähemale, loori sügawamale alla lastes kui seda pruuk nõudis.

"Mis teie soowite, mu sõber?"

"Kõigepealt — juua. Siis, õde," jattas ta, kui janu kustutatud oli, "oleksin ma teiega tahtnud kõneleda, jah,

Italia weelalused paadid Venetsia sadamas.

jutustada. . . Oh ma mõistan, teil näib see võõrastav paistma, millest ma kõnelda tahan, isegi inetu. Sest teil ei ole ju mingisugust ettekujutust ilmaelust, ilmaasjadest. . . Kuid üks hääl nagu ütleb mulle, et te mind mõistate ja et teie vastus mulle suureks troostiks võib olla. . . Eks ju, õde, teie võtate mind kuulda? . . .“

„Baawalt arusaadawa häälega wastas õde jaatawalt.

„Kuid ainult istuge, palun, ma ei taha, et mind kuulda-tes ära wärskite.“

„Kunn täitis soowi ja istus selg lambi poole. Süga-waste longus peaga ja käed ristis oli ta leina kaju sarnane. „Õde,“ algas Simon de Prefei, „ma suren warsti. . .“ „Ei, ei, teie ei sure; täna hommikul oli arst teiega wäga rahul. . .“

„Kõik naeratus libises üle haawatu energialise näo.

„Urge rääkige minuga nagu lapsega, õde. Ma ei ole kahelümne aastane, waid nelikümmend. Ma nõudsin, et mind tulejoonele saadetaks, see tähendab, et ma tött ei karda. Ma tean, et suren, kuid suren ilma et kahetsust tunneksin. Mina olen üks nendest, kes Prantsusemaa wägewusele ja kuulsusele kaasa aitaw; eks ju, niisugust wõitu ei ole ta terwel aastafajal näinud. Kuid mitte selles ei ole nüüd asi. Ma olen õnnetu patune. . . Oli aeg, kus ma armastasin. . .“

„Teil kukkus midagi maha, õde,“ katkestas haige ise-oma kõnet.

„Jah, palweleht,“ ümises õde Maria-Elena lämbunud häälega ja tegi nagu offits ta midagi woodi all. „Leidsin,“ ütles ta filmapilgu pärast rohkem rahulikult ja lükkas oma tooli woodist weel kaugemale.

„Ma jutustan edasi.“

„Teie peate tarwilikult mind oma eraelusse pühendada?“

„Jah, õde, see on tarwilik. . . Teie ei wõi ju ära ütelda, surejale. . . Oli aeg, mil ma oma puhkeaja Diphonis mööda saatsin, kus minu ema wend elas. Seal sain ma ühe ime-ilusa noore neiuga, Elena Broderodiga, tuttawaks. Wõib olla, juhtute temaga fõrd kokku. Ma armastasin teda süga-walt, ja ta armastas mind. Need paar kuud puhaft aatelist armastust olid kõige paremaks minu elus. Ma tahtsin tema kätt paluda, kui korraga minu onu suri. Ma pidin Pariisi sõitma, kuid ma lubasin m-elle Broderodile tagasi tulla. . . Misspärast ei pidanud ma sõna? Ah! See ongi terwe minu elu piin! Ma hakkasin ühe noore näitlejanna juures käima, ja, nõrga iseloomuga ja kergemeelne nagu ma olin, ei suutnud ma kujurjale kiusatusesele wastu panna. Kõik minu eksitu-

sed algasid sellest! Ma jätsin kirjawahetuse neuu Broderodiga pooleli, ei julgenud Diphoni tagasi minna, ei julgustelt tema, oma pruudi, üle järele pärida. Wõib olla, et ma ka tema õnnetu põhjuste olin? Kes teab! Ma ei tea, mis temast sai.“

Simon de Prefei oli kohutawas ärewuses.

„Kui teie, õde, fõrd Elena Broderodiga kokku saate, ütelge talle, et ma palawalt armastatud Prantsusemaa eest surnud olen, oma noorepõlwe eksituse lepitamifets; ütelge talle ka, et ma teda jumalakeeli andeks anda palun, et ma iga filmapilg pärastifes elus oma noorepõlwe eksitufi kahet-fesin, et ma alati tema peale mõtlefin ja alati teda armas-tafin! Annab ta mulle andeks?“

„Töötan teile,“ ümises õde.

„Kui teie see neuu oleksite olnud, kas annaksite mulle andeks?“

„Jah, ma wastafin teile, nagu wastafin tema asemel. . . Kuid selle eest, mu sõber, töötage Jumalaga ära leppida! . . .“

„Töötan teile, mu õde. . .“

Wähe aja pärast jäi Simon de Prefei magama.

Järgmisel hommikul käis hospitali preester tema juures, ja, näis, haige tundis enesel parema olewat. Kuid õhtuks kadus tal meelemärkus ja ta lahtus peagi siit ilmast.

Tema surmawoodi ääres põlwitas õde Maria-Elena, palwetas palawalt ja nuttis. Kiiuina kahwatu wirwendus walgustas surnu kollakat nägu. See näis tõeste rahulik ja nagu äraseletud olewat.

Ja omas Jumala teenistusele pühendatud karmis elus kuulis õde Maria-Elena äkki nagu tragikalikku kaja sealst ilmast, kust ta ära põgenenud:

„Ta ütles, et ta ilmasi pole suutnud mind unustada, et alati mind armastanud. . .“ sõstas ta keft nuuksumisi ja palwetamift. „Kuid ta ei tundnud mind ära!“

Prantsuse keelest.

Serashiiglaste ajalooft.

672. aastal, kui arablased Konstantinopoli ümber pii-rafid, tarwitafid greeklased esimest fõrda „Greeka tuld“, sellega ümberpiirajaid laiali pillates. Sellefama tulega häwitati 942. aastal Wene wärsti Igori laewad. Enamaste aga tar-witati sõdades küllni sõjariistu: odasi, piikifti, wibusit, kerweid, mõõkafit ja alles 13. aastafajal pääses piisfirohi mõnes kohas mõjule (Schwarzit ülesleidus on ainult piisfirohu täiendus); ja Europa rahwad tarwitafid esimest fõrda piisfirohtu 1346. aastal „faja-aastafes sõjas“. Prantsusemaa esimefed suur-tiikid olid 1383. a. kõigest 5 puuda raskek ja lastfid 5-naela-ltete kuulidega. Sel ajal lasti suurtiikidega ainult inimesi, kindluste müüride purustamifets olid nad liiga nõrgad.

Kuni 15. aastafajani lasti kiwide, wase ja raua tiikfi-dega ja alles 1470. aastal wõeti malmift kuulid tarwitusele ning warsti peale selle hakati lõhkewaid kuulifi walmistama. 1626. a. lasti Gustaw Adolf juba kartetfihidega. Peeter suure ajal kaalusid Wene suurtiikid 80—110 puuda ja kuulid—12 naela. Shrapnellid, milledest praegusel ajal nii palju rää-gitakse, leidis Englise kindral Shrapnell 1709. a. illes.

Kuni 1861. a. ostis Wene walitfus kõik suurtiikid Kruppi wabrikust, kes sel ajal illepea kõikidele riikidele ainsats suur-tiikide walmistajaks oli. Lepingu järele oli kroonu kohus-tatud temale 52 rubla teras-suurtiikide puudast maksma.

1861. a. walmistas Slatousti sõjariistade wabrikut illem P. M. Dbuhow oma plaani järele esimese Wene suurtiikit „walatud terasest“. Suurtiik toodi Peterburi ja lasti temast 4000 pauku.

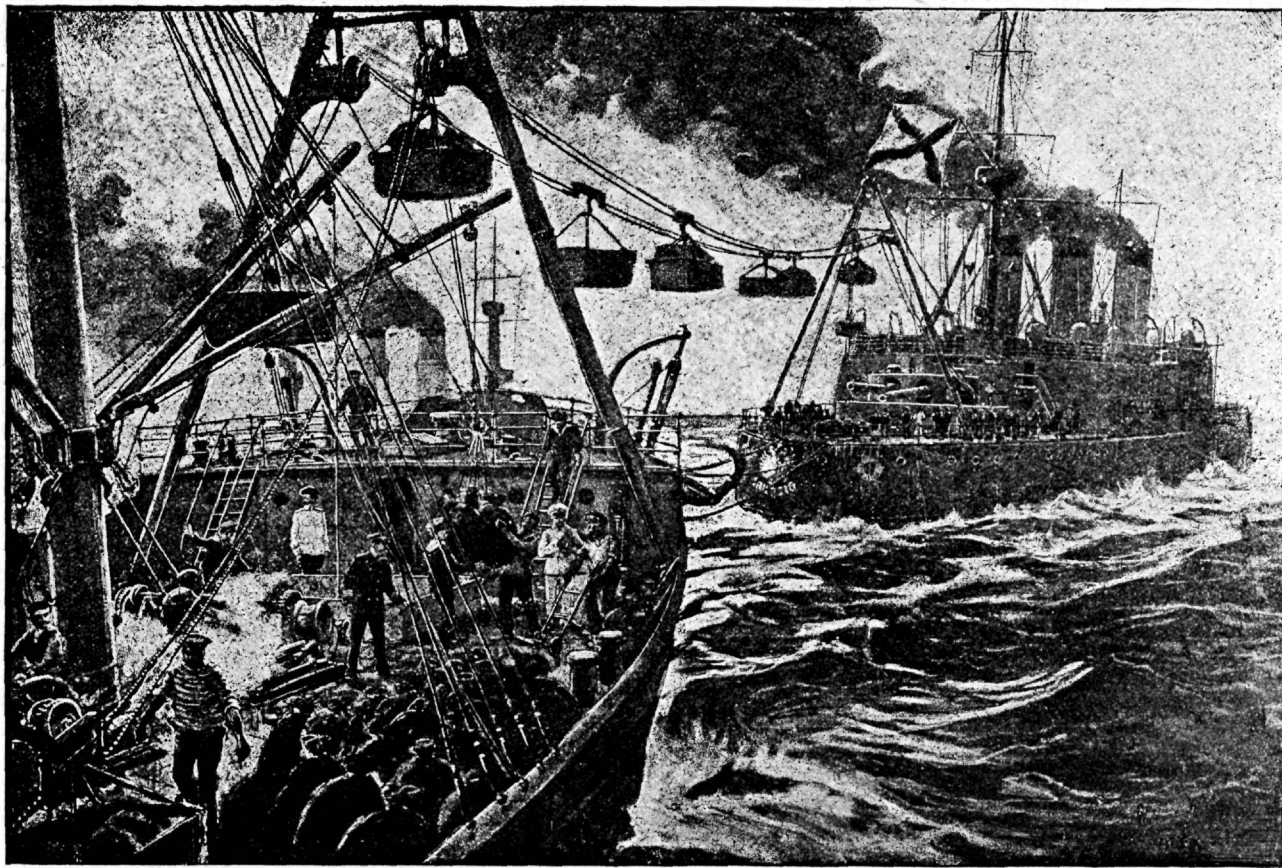
Keiser Aleksander II huwitas Dbuhowi illesleidus wäga ja igapäew nõudis ta uue terashiiglaste proowimise tagajär-gede üle teateid. 8. märtsil 1861. a. käis ta isfelikult proo-wimift pealt waatamas.

Enne lastimift küftis keiser Dbuhowilt:

„Oled sa kindel, et ju suurtiik ka wälja kannatab?“

„Täieste kindel, majesteet,“ wastas Dbuhow.

„Uga millega feda tõendab?“

Süite laadimine weolaewa pealt sõjalaewa peale lahtisel merel.

„Kui majesteet lubawad, istun ma ise ta selga, las' laswad kui palju tahawad . . .“

Sellest päewast peale sai Wene suurtükk kodumaal omale kodaniku õigused ja suurtükkide valmistamise eest tuli kroonul kõigest 16 rub. 50 kop. puudast maksta.

Praegusel ajal seisab see esimene Wene teras-suurtükk, mis Kruppilt ühe parema tellija — Wenemaa — ära wõõrutas, Petrogradis suurtükkide ajaloolises muuseumis. Ta kaalub 32 puuda 35 naela ja kannab pealkirja: „Walatud 1860. a Knjase-Mihailowi wabrikus Obuhowi terasest, kannatas üle 4000 paugu wälja“.

Lõpuks ei raatsti tähendamata jätta, et Wene suurtükki wägi praeguses maailma sõjas iga riigi asjatundjate poolt erakorralist kiitust on leidnud.

kuulipilduja ühefugune pragin, mis kui tanguwesti nagistab, teewad oma ühetaolist muusikat. Kuulide lendamine, mis wingudes üksteist taga ajades üle pea ja kõrwalt mööda lendawad, tuletab kui wiituli häälede seadmist meelde. Ja nii kestab hommikust õhtuni, õhtust hommikuni, ja sõja algusest kuni sõja lõpuni, — ja soldatid on sellega nii ära harjunud, et kui wähe wahet on, siis on kui igaw, ja poletski nagu sõjas. — Et ma küll lühike aeg seal sain olla, aga siiski juhtusin nii mitugi korda surmaga õige ligistliku, et pidin enesele tema eest warju otsima, ja tema inglid lendasid hulgudes ja wingudes üle mu pea. Ka Ihrapnelli kildudel ei olnud õnne mind tabada, nii jäin ma siis nendest täieste puutumata.

Aga siin on ka teisi waenlasi, kelle eest ei teadnud, eht õigem öelda, päris wõimata on hoida. See oli jaanuarikuu sees: kraawid olid kõik wett ja muda täis, mis mitmes kohas ifegi põlwini ulatas. Selle muda sees tuli meil seista ifegi mitu ööd-päewa järgemööda. Nii olimegi jälle korra S. all terwelt neli ööd-päewa järjest ühe koha peal paigal, magamisest polnud juttugi, ainult wähe istuda sai, kui uni ja külm seda lubas. Seal ei tundnud ega teadnud, et ma tundud Cesti suur külm ka sinna muda ja wee sisse oli ilmunud ja minu jalgu nii oli pigistanud, et tundmus nendest kadunud oli. Sealt ära wahetades ja kõwa maa peal käies tundsin, et mu jalad enam korras ei ole, waid käimine hoopis wilets oli. Warjulisesse kohta jõudes tõmbasin saapad jalast ära ja leidsin, et jalad külmawõdetud olid, ka ei olnud ma mitte üffi, waid meie roodust oli 28 meest, kes ka niisama wigased olid kui minagi. — Noh, siis olin ma muudugi sunnitud oma seltsimeestest lahkuma ja enast arstide hoolde andma, kes mind Warsjawi hospitali saatsid, kus ma ligi kuu aega parandasin, enne kui jälle wähe käia wõi-

Cesti sõjameeste kirjad.

I.

Witebski ja Dwinski wahel teel, 5. juunil 1915.

Armas sõber! Tahsin sulle ammuigi mõne reaga omaft elust teatada, aga mul ei olnud selleks aega, nüüd siis wistan mõned read paberile, pikalt on see kirjaga muidugi wõimata, aga siiski katsun seda õige lihidalt teha.

Nagu Sa tead, läksin ma juba detsembrikuu lõpul sõjalinile. Noh, mis filmad seal nägid ja kõrwad kuulsid, on wõimata sulle kirjalikult ette kujutada. Ja Sa oled ju ifegi mitme sõjamehe kirja ajalehest lugenud, ja nad on enam-wähem kõik ühefugused. — Suurtüki ja püssipaugud ning

fin. Sealt kirjutati mind sanitaride hulka ja, nimelt, sanitar-rongi peale, kus ma alles praegu olen. Selle rongiga weame haawatuid mööda Wenemaad laiali ja oleme juba 3 korda Moskwas, 2 Witebskis, Kurstis ja Woronežhis käinud, nii siis hulga haawatuid näinud... Siin alles saan näha, misjuga sõja tagajärjed on, seal olles ei mõinud ma seda ette kujutada. Aga siin seda enam veel mina, sest see wagon, kus mina olen, on nimelt haawafidumise ruumiks, kus igapäew, kui haawatud peal on, haawu uueste mähitakse. Nii siis kõik minu silma alt läbi käiwad, kellel jalad wigased ehk hoopis otsast ära, kellel jälle käed wõi sifemises kehas haawad. — Kõige toledamad haawad on pommide ja shrapnellide haawad, sest need on toledaste ära purustatud. Aga kõik haawatud kannatawad enamaste rahulitult ödede ja welskerite sidumist wälja, mõni harwa, kes ka karjatab, ehk seda tuleb kinni hoida sidumise ajal. Ühe sõnaga: siin on sõjakoledufed kõik näha, kuigi üks wäike osake selle suure sõja kohta...

Nii on siis lühedalt minu elu siin sõjawäe rinnal. Kui ükskord kodu tulen, siis räägin suusõnaga pikemalt.

Head terwist kõigile. Sinu sõber

Johannes Tebre.

(Tallinnast, „Talu“ leiwa-ärast.)

III.

Armas sõber!

Taewataadile tänu, ometi lõppes lahing. Ära wäsitas päris teine. Terwelt 3 päewa. Olen juba algusest saadik siin, aga niisugust lahingut pole veel näinud. Olime just kui elawas põrgus. Mitte minutitki ei anna ta rahu, muud kui wirutab aga ühtesoodu edasi, et päris kõrwad huugama paneb. Aga egas meiegi laisad poisid polnud, tegime Saksa koertele wiimats puhta tööd. Lahing algas nõnda:

12. juuni hommikul tõusime warakult üles, nagu meie õhtu teatati. Weidi aja pärast oli kõik korras ja teatasime,

et wõime sammuda. Warsti oligi käst käes ja meie polt liikus ühte õige head kiwiteed mööda lõuna poole. Nõnda sammusime ligi 2 tundi. Ätitselt tuulbus pöörin, mis itka walmemaks läks, ning ülewal õhus nägime Saksa „tuwikest“. Kuid ennem kui veel lastma saime halata, pani ta plehku. Meie lähime veel edasi. Korraga, teab kust, hakkasid kuulid hirmsaste winguma. Meid komandati „tseppi“ ja ka meie wastasime õige trehwawalt. Maatoht, kust me' lastsime, oli wäga hea ja juba õhtuks saime nende esimesed kaitsekraamid tormijooksuga enda kätte. Kuid nüüd edasi minna polnud nalja asi, sest nende kaitsekraamid on tugewaste kindlustatud ja, mis veel kõige hullemad on, on traataiad. Roomates lähed küll kuni traataiani, aga seal pead ja need kaitsekraama, aga siis annab ta kuulipritsidest walu. Paha lugu oli veel see, et meie suurtüki batarei kallasest maha jäi (seal kus me' õõsel olime) ja ühe wäikse wea pärast nii ruttu tulla ei saanud. Kuid õhtu eel jõudsid ka need päralt. Neile kaewati ka tublid okopid ja kindlustati hästi. Lastmine algas kella üheksa ajal õhtul. Ühes suurtükki tulega alustasime ka tormijooksu. Wuidu meie nende kraawa kätte poleks saanud, aga seda aitas kawalus. Olime kraawis ja karjusime walgult „hurra!“ Kõhe paniid Saksa poisid oma kuulipildujad tööle ja veel nii kõwaste, et meie peade kohal wäga ilus muusika kõlas. Kui lastmine waitis, ronisime oma kraawist wälja ja roomasime kuni nende traataiadeni ja hakkasime hirmsaste käsi granatide pilduma. Nad satustid jega dusse ja ei saanud paufugi lasta, sest meie suurtüki tuli ja käsi granatid häwitasi nad wiimase mehene maha. Nõnda saime nende kraawi kätte. Kuid õõsel alustasid ka nemad pealetungimist, kuid said kõik wiimase mehene maha notitud. Nõnda kui esimesed, nõnda saime ka teised kaitsekraamid oma kätte ja kõige selle 3 päewa jooksul saime ligi 500 wangi 2 kuulipildujaga. Praegu meil lahingut ei ole, aga warsti saame nendega jälle katelda, nagu ohwitser seda teatas.

Jällenägemiseni. Andrei Silla.

Muljed sõjast.

Mul lapsepõlwes kujutati,
Kuis wälja näitab põrgurüü;
Kus tuleleegid ümberringi
Ja kestel sula tõrwa-tiik.

Seal põrguwaimud teewad kisa,
Neil igalühel hart on käes,
Ja nende hulgas põrgu-isa, —
Tal' saba taga, sarwed peas.

Ta waatab, saba kõigutades
Kas alamad kõik hoosfalk töös,
Ja kui sealt mõne laisa leiab,
Siis sarwed kõiguwad tal peas.

Nii alamaid ta taga sunnib,
Et suuremaks saaks nende piin,
Kes maa peal kudagi on effind
Ja tema wõimu all nüüd siin.

Nüüd äkki selle koha leidstin,
Kus põrguwürsti wõimu-ring,
Kust tema omad käjud jagab,
Et piina tunneks iga hing.

See Hohenzhollernite koda,
Kus ümber põrgu kohab, keeb,
Sealt keerutab ta oma oda
Ja terwel ilmal tusta teeb.

Ta lõhub maha linnad, majad —
Kus tõdstus täies õilmetes.
Mis ehitand on aastasajad, —
On purud filmapilk ta ees!

Ja kui wast täies tegewuses
Sa seda põrgut näha ta'ad,
Siis Poola liiwa-lagendikul
Last omal täie pildi saad.

Siin ragisedes kuulirahet
Suust wälja loobib kuuliprits,
Ei kellegile tee ta wahet:
Lõõb kõik, — tema raudne wits!

Siin langeb hobu surma sülle,
Ta kõrwa surnult langeb mees.
Kes järel lä'eb, a'ab nendest üle,
Ei küsi keski, — mis on ees!

Siin suurest sumadani kuulist
On murupinda tehtud haud,
Et augu täitest poleks puuduft —
On ohwrid nõudnud tema pauf!

Siin — sõber langeb sõbra kõrwal
Ja wenna juurde langend wend!
Üks nendest üsna augu serwal,
Tal kuulist — purustatud rind.

Siin ristasis käel, wiimses walus,
End haawatu on põlwil a'and:
Wist ülewelt ta abi palus —
Nii seistes on ta seda saand!

Nii — Willem oda kõigutades,
Siin sunnib oma alamaid.
Ja hoosfad on need kasku täitma,
Et kuulda poleks nurinat.

Siin oigamised! Nutt ja kisa!
Siin ahastus ja surma-hirm.
Siin hüüdwad lapsed: „Iša! iša!“
Kuid iša leha juba külm!

Kui seda kõike oled näinud,
Kui nähtud sul see waew ja rist,
Mis Willem on ju walmis teinud,
Siis ütled: „See on põrgu rist!“
Wabadel tundidel paberile paigutanud

J. Linke.

(Sõjawäljalt meie awaldamistest saadetud. E. t.)

Aleks. Rammusma,
Narvašt. Edjawašjal.

August Keemonn,
Tallinnast. Tegewas sõ-
jawäes.

Jaan Proft,
Tähtvere w. Elberi kütt.
Edjawašjal.

Aleks. Rammot,
a-obw. telef. Illuta w.
Georgi ristil j. ette pan.

Eduard Rähni,
Narvašt. Tegew. sõja-
wäes.

Eugen Rittsing,
Taruwastu w. 2. detš.
Austria wangi langenud.

August Schulz,
Tallinna kr. 20. detšemb.
Saksa wangi langenud.

Oskar Rittsing,
Taruwastu w. 30. oktobril
Saksa wangi langenud.

Rüstaw Ruust,
Rakvere w. W. Jaap. f.
otn. 29. märts. tead. kad.

Jaan Reet,
Tobolsti kub. Sib. kütt.
Teadmata tudunud.

Robert Päll,
Narvašt. Jalast haa-
watud.

Johannes Treiwerk,
Riiseperešt. Saksa wastu
wõitelbes haawatud.

Jüri Mulin,
Ruusitu w. Edjawašjal.

Jüri Pismann,
Kolga w. L. all haawat.

Eduard Eild,
welsker Tartu kreisšt.
Edjawašjal.

Johannes Hein,
Wao w. 18. sept. W. all
peašt haawatud.

Johannes Kulikow,
Tallinnast. Raskeste
haawatud.

August Raudi,
Pooštist. 14. weebr. austr.
wõitelbes jalast haaw.

Mihkel Mau,
Märjama w. Edjawašt.
haigemajasše saadetud.

Herbert Kirsel,
Pärsti w. 27. aug. haa-
watud. lueste sõjawäl.

Eduard Kolga,
Kanepi lsb. Teadmata
tabunud.

Eduard Niip,
Tallinnast. Teadmata
tabunud.

Aleksander Krupp.
23. veebruaril võitluses
lasklastega haavatud.

Gustaw Paju,
Rägavere w. 25. jaan.
teadmata tabunud.

Johannes Kesküla,
Maardu w. 9. sept. B. all
diast haav. Kodus par.

E. Hanamees,
Paide kr. Kolm korda
haavatud.

Reinhold Rieberg,
Loodna w. haavatud.

Friedrich Mägi,
Rakvere kr. Teist korda
haavatud.

Johannes Sepp,
wabast. Ristepere w. 2 k.
haav. Kodus parand.

Gustaw Niemann,
Teenufest. Nov. haav.
Aueste sõjaväeljal.

Rudolf Listmann,
Räpinast. Tegew. sõja-
wäes.

J. Lepp,
weter. weskter. Sõja-
wäeljal.

Hans Einmann,
Wigala w. W. Jaan.
sõjas olm. Sõjaväeljal.

August Silberkleib,
Kurise m. Leiwategijaks
sõjaväeljal.

Jüri Ritson,
Wee w. Tegewat sõja-
wäes.

Johannes Fogelberg,
Lehtse w. Sõjaväeljal.

Jaan Röömer-Rother,
wanem alamohw. Georgi
riist.

Otto Pato,
Tallinnast. Tegew. sõja-
wäes.

Jaan Mesikäpp,
Wladimiri wallast. Sõja-
wäeljal.

Paul Wiil,
Pahlkast. Sõjaväeljal.

5 wenda: Willem Arge, Saarem. Koolidp. Käest haaw. Aueste sõjawäe.

Peeter Arge, Saaremaalt. Tugewaste pöru. Müüd moonawoortis.

Heinrich Arge, Saaremaalt. W. alam-ohwitser. Parandusel.

Jaak Arge, Saaremaalt. Telegrafist. G. lahing. teadm. kad.

Jakob Arge, Saaremaalt. Siberi kätt. W. all lahjn. teadm. kad.

Gustaw Einberg, Kofelt. Sõjawätsjal.

Juhan Kugis, Pöögli w. Tegewas sõjawäes.

Jaak Sillaots, Karksi w. Tegewas sõjawäes.

Andres Jakobson, Tarvastust. Sanitar sõjawätsjal.

August Lamm, Warangu w. Siberi kätt, Teadmata kadunud.

Aleksander Heidental, Märjamaalt. Sõjawätsjal.

Johannes Saarmann, Ania w. Sõjawätsjal.

Johan Kulberg, Eähtwere w. Grenader, sõjawätsjal.

Eduard Lõhmus, wabat. Tartust. 4. ja 3. järgu Georigi ristiid.

Juhan Lepp, Saue w. Tegewas sõjawäes.

Otto Saarfeld, Keelast. Sabõr, tegew. sõjawäes.

Johann Kast, Torist. W. Jaap. sõjas oimud. Sõjawätsjal.

Hans Palu, Kofelt. Kamitall. Tegewas sõjawäes.

Josep Luwikene, Raagijärwe w. Tegewas sõjawäes.

Anton Rahkoi, Tallinnast. Sõjawätsjal.

Albert Ruben,
Ludolinnaft. 6 kuud puu-
duwad teated.

Jaak Holler,
Soniste w. Tegew. sõja-
wäes.

Jaak Kõre,
A. Wõidust. Mootor-
ratta sõitja sõjawäljal.

Jaak Tõrwand,
priit. Tallinnaft. 2 korda
kaaw. Seadm. tabunud.

Hans Järweson,
Witsjandi kreisist. [Sõja-
wäljal.

Johannes Bekko,
Salla w. Tegewas sõja-
wäes.

Witlip Rohusaar,
Lehtse w. Tegew. sõja-
wäes.

Willem Karu,
Sageri kih. Sõjawäljal.

August Purland,
Wladimtri w. Sõjawä

Jaak Rabrits,
Weinjärwe wallast. Sõja-
wäljal.

Johannes Leinemann,
alamohw. S. Madiselt
Georgi rist.

Johannes Kõks,
Witsjandist. Tegewas
sõjawäes.

Gustaw Metsmann,
Eskarstoe Selost. Sead-
mata tabunud.

August Nurf,
Eskarstoe Selost. Sõja-
wäljal.

Heinrich Madisson,
Pärnuft. Sõjawäljal.

August Põlendil,
Albu w. Tegewas sõja-
wäes.

August Tamm,
Pihkwa kr. Sanikow. w.
6 kuud pole teateid.

Martin Haus,
Edmeru w. Sõjawäljal.

Karl Zingow.
Suurtükiväes merelind-
luses.

Johannes Baumann,
Kloostri w. Tegewas
sõjawäes.

Õnnejacht.

S. Karr.

Braegu toibustn uimastusest ja wõin nüüd jutustada, mis nägin.

Oli õhtu. Noor tündersepp Willem tagus weel wiimase raudwitsa õllewaadi ümber, pühkis otsest higi, wiskas puuhaameri maha ja ütles endamisi:

"Walmis! Homme hommitul paneme káru peale ja wiime õllepruulile. Ta on hea wanamees, annab tubli jootraha..."

Waewalt sai ta need sõnad õeldud, kui maja nurga tagant kuuri ufse ette, kus õllewaat seisis, põitel, haamer ja laastud wedelesid, auwäärilise wálimuse, laia áärtega kúbaraga wana herra ilmus, suur kirjamapp kaenla all.

Ta jäi pikkamisi seisma, õõrus prillid puhtaks, seadis nina peale, waatas noore tündersepa otse ja küsis:

"Teie olete — Willem Kaseleht, selle küla tündersepp?"

"Jah," wastas noormees, sügawaste kumardades.

"Ma tulin teile teatama, et teie isa surnud on."

"Ei wõi olla!" hüüdis noormees, "isa puhkab ahju peal."

"Aga mina ütlen teile, et ta surnud on," kordas wõõras wanaherra kindlalt.

Willem ei kuulnud enam. Ta tormas tuppa ja kargas paari filmapilgu pärast rõõmsa näoga wälja.

"Elus mis elus! Norkab, mis seinad rõõkawad!" ja tündersepp naeris laginal.

Kirjamapiga wanaherra ei liikunud paigast ja oodates, kuni nooremehe naer lõpeb, kordas ta endise külmusega:

"Teie isa suri täna hommikul. Siin on need kuus miljonit, mis ma tema soowi järele kakskümme aastat hoidnud olen. Eila kutsus teie isa mind ja ütles: "Andke minu pojale kõik minu warandus ja see kiri."

Wanaherra ulatas nooremehele kirjamapi rahaga ja suure kirja, mitme pitsariga.

Rohmetanud tündersepp wõttis mõlemad tema warisewatest kátest wastu ja oli ootamatuselt keeletu.

Wanaherra kergitas kúbarat, kumardas lahkest noore miljonári ees ja kadus kiireste wiltu wajunud maja nurga taha.

* * *

Serwelt pooltundi seisis lohkunud Willem, suu lahti, kuuri ees õllewaadi ááres, ja alles ftis, kui poollagunenud elumajas lamp põlema pandi, hakkas ta pijut toibuma, pani oma miljonid átnalaua peale ja tegi saladusliku kirja lasti.

Waat, mis seal seisis:

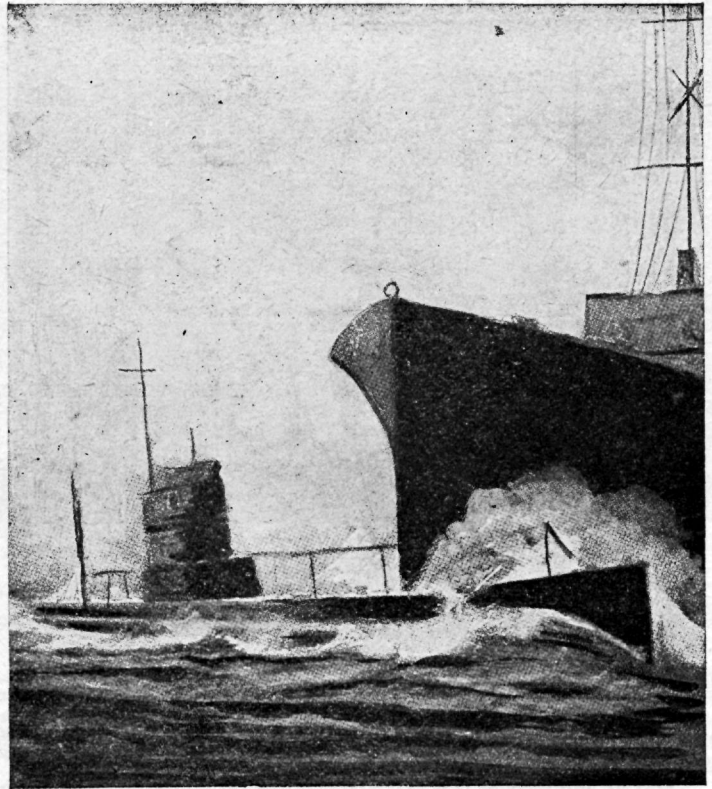
"Minu poeg! Õnnistagu taewas sinu saatust! Rohke mine minu mõisa ja tungi, ilma et kellegiga räägiksid, minu kabinetti. Kui sinna jõuad, astu julgete sammudega kirjutuslaua juurde kesk tuba ja mine selle taha. Riipea kui seda teinud oled, leiad kestmise sahtli kohalt musta täpi. See on — salanupp.

Wajuta selle peale tugewamine ja oota. Mõne sekundi pärast läheb laua tagumine külg lahti ja sa näed warandust, mis ma terwe eluaja kogunud, et neid täna sinu káste anda. Sa leiad sealt üle saja kullakangi, igaküls puurda rastune.

"Kui need wälja oled wõtnud, wajuta teist korda nupu peale, nüüd aga juba kaks korda, ja oota jälle. Ei lähe minutitki kui kirjutuslaua sifemine salalaegas awaneb, kus kõige kallim warandus peitus on. Ma ei ütle sulle, mis seal on, näed ise.

"Õnnistagu sind taewas! Rutta, minu poeg, et minu teentjad warandust enne sinu päralejõudmist ára ei rööwiks. Sinu õnnetu isa."

* * *

Merelähing.

Saksa weealupe paadi mehhanismus on rikkis läinud ja sellepärast on ta sunnitud wee peale tõusma. Seltsamal filmapilgul sõidab Inglise laew ta otse ja lõikab ta pooleks.

Teiselt poolt maanteed kostis sel ajal wile. See oli ilus neuu Viine, tündersepa pruut, kes sellega teatas, et koplise lähed ja teda sinna ootab.

Noormees árkas mõtetest.

Ruttu tuppa minnes, astus ta oma woodi juurde, peitis miljonid ja kirja põhutotti alla, kargas wälja, waatas ringi ja jooksis üle õue, jõe áärde, koplisse.

Wanamees-isa nági seda kõik, kuid tegi ennaft magama. Tema naine magas tagalambri woodis sügawat õiglase und.

Nagu wiifiks, langes ilus neuu nooremehele kaela, liisus puhkewa rinnaga tema wastu, ja mõneks filmapilguks liitusid nende huuled jowastawaks suudluselks ühte, nagu rõõmsad ja elujõulised armastajad ikka ühtteist terwitawad.

Kahe sõnaga seletas tündersepp Viinele oma asja ára, ja noored inimesed panid mõisa poole jooksema mis kannab wálkusid. Ráest kinni hoides lendasid nad möõda laia teed, mille ááres põlisef warjurikkad kased, pärnad ja tammed kaswasid.

Juba paistsidki mõisahooned oma punaste katustega, kaks suurt õunapuud aeda, teine teiselt pool teed, õues ümar-gufed ja pifergufed lillepeenrad, lai kiwitrepp, mõlemilpool ááres toredad palmid suurtes rohelistes püttides.

Nagu linnutiitwul wuhifefid pruut ja peigmees teise korra peale ja jäid filmapilguks seisatama. Toas oli pime.

Paigal tammudes tuli noortel inimestel wiimaks meelde kardinaid üles tõmmata, ja hõbedane kuuwalgus wirwendas rikkalikku sifeseadega toas, walgustas laia uft ja seinu, mille peal suured pildid rippusid.

Tasa ja ettewaatlikult astusid nad edasi. Käsid ühesf saalist läbi, teisest, kolmandast ja jõudsid wiimaks kabinetti.

Miinpildujad Dardanellides.

Kuid kus on kirjutuslaud? Kus on saladuslik waranduselaegas oma emmenägemata kallihinnalise sisuga?

Kirjutuslauda ei olnud. Tuba oli tühi, ainult suure waiba peal lest tuba olid selged jäljed, et seal kirjutuslaud ennemalt seisnud. Laud oli ära warastatud. . .

Noorte inimeste ehmatus oli kirjeldamata, seda oleksite pidanud nägema.

Poollaguneuud külamajas aga sündis selle wahe peal merine kurbmäng.

Kui poeg õue läks, ronis isa ahju pealt maha, läks poja woodi juurde ja wõttis kirja põhukoti alt wälja, luges oma enese poja isa kirja läbi ja kohtus hirmfaste! Nüüd oli temal kõik selge: ta ei ole enam midagi, s. o. ei ole enam oma poja isa! Kes ta on siis nüüd? Petetud mees. Ta wõib ainult weel kättemaksja olla.

Meeletu wihaga rebis ta naise woodist wälja, wistas põrandale ja karjus; „Petis! Kes on minu poja isa?! Näägi, wõi ma löön su pea otsast!“ ja wibutas koletu-suurt kerwest.

Naine õõrus kättega uniseid filmi, aegutas ja wastas uhkelt:

„Kellelgi ei ole õigust minu käest pärida, keda ma enne meheleminekut armastasin. See on minu — neiupõlwe saladus. . .“

„Wõi nii? Siis sure, alatu!“

Kerwes wälgatas, raste hoop wuhises naisele pähe, weri purskas lakke, ja ta prantsatas furnult maha.

Wana tündersepp filmitises ahnelt oma ohwrit, naeris wõikalt, tõukas ta jalaga eemale, ja . . . wõimata on isegi uskuda, mis ta tegi: jooksis õue ja kargas kaewu. Tema langemisest hakkas wesi tõusma ja woolas wulinal üle rakete. Wana kurjategija lõpetas ise oma elu.

Ilma et aimanudki oleksid, mis wahepeal kodukülas juhtunud, lendasid peigmees ja pruut kirjutuslaua rõõwleid taga ajama ja, nagu noored inimesed kunagi, ei tulnud neil meeldegi esmalt teenijaid üle kuulata, teateid nõuda! Nad tormasid teadmata kuhu, ilma et neil kellegi kohta kahtlust oleks olnud.

Seda ei wõinud isegi mitte tagaotsimiseks nimetada: sõitsid edasi ja tagasi, fõrd hooste selgas ratsa, fõrd wankriga, fõrd tõllaga, fõrd automobiliga. Kihutasid raudteel erarongidega, paatidega, laewaga ja isegi õhulaewaga. Sõitsid läbi küladest, linnadest, metsadest, soodest, jõgedest, orgudest ja käisid mitmes pealinnas.

Wiimaks oli kirjutuslaud leitud. . . Mis te arwate, kust? Maa-aluses ruumis wanakraami ülesostja, alatu liitaku wõtja juurest, kes miljonäri perekonna mälestuselad mõne rubla eest üles ostnud.

Kirjutuslauda nähes kargasid Willem ja Liine ülesostja tallale ja sidusid ta kinni. Tropp suu ette ja nurga. Oh, õnne! Kõik warandus oli weel alles. Wana wõllaroog ei olnud, lauda teenijate käest ostes, märkanud, et seal sees sada puuda kullakangi on ja palju weel muud warandust.

Kui tündersepp nupu peale wajutas, löid warandused aina särama, iseäranis siis kui sifemine salalaegas lahti läks, mis kalliskäwa üsna ääreni täis oli.

Brillandid olid tuimuna suuresed, jahwiirid, rubiinid ja pärlid aga — tartulist suuremad. Pärliseed olid pikemad kui Kolga sõjalaewa kõied.

Oli warandus ille waadatud, panid noored inimesed selle töit jälle wana paika tagasi, lükkasid kirjutuslaua salalaekad kinni, sidusid ülesostja sohwa külge ja lätsid ise hobust otsema.

See oli siinamas maja ees; waja oli ainult weel laud wantri peale tõsta. Willem ja Liine hakkasid kumbki laua otsast kinni ja wiisid wälja. Paari minutiga oli kõik walmis: woorimees ja mõlemad noored inimesed istusid sellesama wantri peale ja eeksa loomuga poni tihutas oma saja wiiekümne punda keermaga traawi edasi, nii et paksud tolmupilwed kõrgele tõusid.

Kuid leitnd warandus ei toonud neile õnne. Kui nad kodukülasse jõudsid, poollagunenud majasse astusid ja ringi waatasid, siis nägid murgas üht wanamoori.

See oli tündersepa tüdi, tema tapetud ema õde.

Ta jutustas neile sellest werifest draamast ja, kui ta nägi, et noored inimesed pisarate asemel üksteist kaelustama hakkasid ja ütleksid, et nad palawas armastuses juba troosti leiawad, peatas ta neid ja kriiskas:

„Teie ei wõi abielusse astuda! Willem, kuule tõde: Liine on — sinu lihane õde!“

Ma ei ole seda lugu wälja mõelnud, austatud lugejad. Mõõna, mitte! Kõik seda nägin ma eila iseoma filmadega. . . Jumala eest! Kinematografi programmis kannawad need tõsised sündmused pealkirja „Wana trahwi saladus, monopol-kinodrama.“ W. R.

Sõjaaegsed juhtumised.

Kõõmsalt sammus wana kuri oma maaalust kabinetti mööda edasi-tagasi ja liigutas heameele pärast lühikest, karwast saba. Täna wune teenistus oli tal hea olnud: palju, palju hingest oli põrgu jaoks määratud ja tuhanded, miljonid patud olid suurtesse raamatutesse, millede kapid seinte ääres seisid, üles märgitud.

Uhe kapi juurde astus kuri praegu ja awas salawõtmega, mida ta usinahast kõiega alati kaelas kandis, ukse. Siis wõttis ta mitu järku raamatuid sealt seest wälja ja hakkas neid sorima. Uhe kõige paksema raamatu kaane peale oli kirjutatud suurte, weriste tähtedega:

„Willem teine, Sakamaa keiser.“ Teised raamatud sisaldasid enamaste intendantide, suhkruhinna kõrgendajate ja äraandjate-parunite tegusi.

Mõned neist märkis kurat ära, wõttis õhufindla koti selga ja läks märgitud isikute hingede järele.

Maa peale tuli ta Tallinnas, Rasfiabas, wana maja lagunenud keldri põranda läbi.

„Kõhest uksest mööda minnes kuulis ta, kudas kaks eite poolpimedas toas sõja üle magusat juttu vestsid.“

Kõne huwitatas kuradit ja ta otsustas salaja pealt kuulata, mis eided sõjast räägiwad — võib olla, ehk saab midagi huwitawat kuulda.

„Jah, küll on ajad hullud,“ sõnas üks eit, „igalpool on sõda — ei tea kus ja lähed, wõi mis ja teed. Näe, sakslane pollagi ju enam laugel. Ebnise eit rääkis, et tema kuulnud oma perenaise käest, kes jälle omatorda ühe tuttawa naise käest kuulnud, et sakslane olla juba Pärnus. See naine weel ise oma kõrwaga kuulnud, kui kaks herrat seda rääkinud . . .“

„No jah, ma olen ka kuulnud. Ja kas see siis ime on, näe, Seewaldiski nähtud wassimittidega isikuid wälja tulewat, mõned ittlewad, — olla „pafarnad“ olnud, aga kust need „pafarnad“ sinna said?“

„Jah, sina heldene aeg! Meie maja ka siin üksikus, kõrwalises uulitsas. Tulewad wiimaks siia, wõtawad meid finni — mine tea, mis tempa teewad!“

„Nä nüüd hullu juttu a'a, mul tuleb üsna hirm peale, õhtune aeg käes juba . . . Ma kuulen nagu kõminat, oh Jumal, ega . . .“

Sel filmapilgul kostis nurgast wali aewastus. Waene kurat ei wõinud kudagi Jumala nime kannatada ja see mõjus tema peale, nagu tubakas ninasse.

„Deh Jumal, eks olegi,“ kogeles üks eit ja lipsas ruttu kappi.

Teise eide käsi ei käinud nii õnnelikult. Ta tahtis uksest wälja jooksta, aga wahetas rutuga ukse lahtise aknaga ära ja hüppas wiimasest wälja. (Uleüldse oli see tal üks puhas, kui aga rutem minema pääsels.) Apardus oleks wõinud õnnelikult lõppeda, kui mitte majaperemees akna alla suurt auku ei oleks kaewanud, kust ta ahjude parandamiseks saue wõttis. See auk oli nüüd wett täis kogunud ja wõttis kullu eide armulikult kaisu.

Riisa peale, mis ta wee sees tegi, jooksis majarahwas — wana kerjus wanamees, selle naine ja majaperemees hoowi peale ja nägid kõige suurema imestusega, kudas lombist saue kogu wälja ronis ja iga nelja kaare poole saue plärafakaid sülitas . . .

11.

Kuri selle wahel peal tõttas aga kiiresti Pärnu poole. Eided rääkisid, et sakslane juba Pärnus, noh, mis siis weel oodata — sealt võib ju head loikust loota.

Wiimaks, teise püewa hommikul, hakkasid linna tornid paistma. Et kurat wäsinud oli, istus ta kiwi otsa, jalgu puhkama.

Sel filmapilgul läksid temast mitu wanameest mööda.

„Wõi see sakslane na asti on,“ sõnas wana pihahabemega talupoeg, „nüüd pugib weel natukene, aga küll ta jõud warsti raueb. Polegi teine ju laugel weel, ikka olla seal-pool Riisa alles . . .“

Rohkem enam kurat ei kuulnud, sest mehed läksid laugele, aga ka sest oli tal küllalt. Süda tulist wiha tühja jooksimise pärast täis, tõttas ta põrgu tagasi, wõttis „patu-raamatute“ kapist uue puhta raamatu ja hakkas sinna punaste tähtedega kiiresti kirjutama. Pealkirjats pani ta aga: Argade, kuulujuttu uskujate eitede raamat. E. R.

Montenegros. Pruudi jumalaga jätmine peigmehega, kes sõtta läheb.

Raste unega reisirja.

Keegi herra tahab Tallinnast Rakweresse sõita ja asub teise klasi kupeesse. Et ta wäga wäsinud on, kutsub ta konduktori oma juurde ja annab talle rubla jootraha, üteldes:

„On wõimalik, et ma magama jään. Olge nõnda lahke ja äratage mind Rakweres üles — ja, kui ma nii raskete magama peaksin, et ma sugugi ei ärka, siis haarake mul kuskalt finni ja wisake mind lihsalt wagunist wälja.“

Konduktor lubab reisirja palwet täpipealt täita. Wiimane kell, weduri wile, auru sifisimine ja — rong sõidab jaamast ära.

Jaamad: Lapa, Rakwere, Jõhwi, jne. on juba mööda ja Narwa jaamas sündis järgmine wahetuhtumine:

Reisirja, kes Rakweres maha tahtis minna, tuleb ägedas meeleolus konduktori juurde ja hakkab kiruma:

„Anime! Laistworst! Lainapea! Teie pidide mind Rakweres üles äratama ja nüüd lasite mind kuni Narwani sõita! Sealjuures olete weel ühe rubla, minu antud jootraha, omale tasku pistnud. Teie olete ju kõige suurem tõbras, keda ma iialgi näinud olen! Kõige parema meelega tahaksin ma teile paar kõrwakilu anda!“

Kõige suurema paha meelega tormab reisirja lähemasse wõorastemajasse ja jääb sinna lähemat rongi ootama, millega Rakwere poole tagasi sõita. — Jaamailem, kes seda sõimu pealt kuulis, pöörab ennast walju ametliku pilguga konduktori poole:

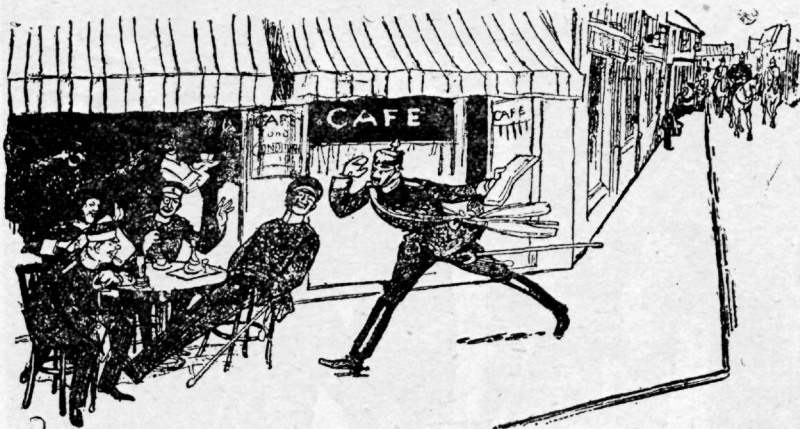
„No, kuulge, konduktor — niisuguseid teotawaid sõnu ei ole weel ükski reisirja ühelegi raudtee-ametnikule julenud ütelda. Ja teie lasete seda enesele kõik meeldida?!“

Selle peale wastas konduktor üsna rahulikult:

„Herra jaamailem, ma leian, et see mees weel õige tagasihoidlik oli, aga teie oleksite kord selle mehe sõnu pidanud kuulma, kelle ma Rakweres wälja wisasin!“

Trill-Trall.

Meie Matši järgmine (48.) sõjanummer ilmub 18. juulil.

Saksa alamohwiter: „Serra leitnant, kõik ilusamad naisterahwad siin meie poolt ära wõetud linnas on Saksa kangelast nähes waimustatud. Nad langewad kohe minestusse, iegi nõrgameelseks jäämist on suurest waimustusest ette tulnud.“

Dige põhjus.

Rätseppmeister Küllnarpuu Roofi mängis enamaste iga päew lahtise akna all klawerit ja laulis sinna juurde nii waljuste, et seda juba kolmandasse uulitsasse kuulda wõis. Ta oli juba kauemat aega tähele pannud, et iga fford, kui ta laulis, keegi wana naine akna all trepi peal istus ja pisaraid silmist pühkis. Roofi rõõmistas ennast selle üle wäga ja pani nüüd oma terve hääletugewuse ja wõimise wiimase registri peale. Kui ta jälle ühel päewal laulis ja wanamoor silmi pühkis, läks ta tema juurde ja küsis wäga sõbralikult: „Emakene, teil on wiist hea kuulmine ja armastate muusikat?“ „Oh ei,“ wastas naine, „aga waadake, kui ma teid laulma kuulen, siis pean ma igaford oma kadunud Miia peale mõtlema, nagu kuuleksin ma teda.“ „Oli see teie tütar?“ küsis Roofi. „Ei, minu ilus kaks, keda ma wäga armastasin, ja kes minewal aastal rotikihwti süües ära suri.“

Trill-Trall.

Rinaniips.

„Meie Mats“ on Saksaamaalt tagasi tulles, kus ta hulga tema wastu waenulikka sakslasi maha noddis, Tallinna tagasi jõudnud ja jalutab palawa ilmaga oma paksu, Saksaamaal täisõõdnud kõhtu siludes, Narwa maanteel ja mõtleb parajaste selle üle järele, kuidas sakslastele nende lämmastawate gaaside tarwitamise eest tubliste kätte maksta.

„Rostwa“ wõdrastemaja ees tulewad tal paar kodukaswanud Saksa neidu wastu. Neid hakkawad „Meie Matsi“, kes nendele sagedaste peapeju walmistanud, nokkima, ja üks nendest kädistab omas murtud kadakasaksa murrakus: „Kuule, „Meie Mats“, kus olema sa see suur kõht saanud?“

„Meie Mats“ heidab põlgawa pilgu neidu poole ja lausub siis mõõda minnes: „Rahustage endid, neiuksed, mina olen auga paksuks läinud, annaks Laewataat, et teiega sedasama juhtuks.“

Neid mõtlestiwad wähe, aga siis kadusiwad ruttu, nagu oleks neid erilased taga ajanud.

Trill-Trall.

Türklaste kawalus.

Türklaste soldatid, keda metsa maakuulajateks saadetakse, roniwad puude otsa ja peawad sealt liitlaste tegewust filmas. Et liitlaste terawad filmad neid ei märkaks, wärwiwad nad omal näo ja käed rohelisteks. Soowitame omalt poolt neile liitlaste lähinemisel ta wäriseda nagu haawaleht, siis on asi kordas.

Suhtru sõda.

Waewalt on perenaine woodist wäljas,
Ja mäletab, et pere on suhtru näljas;
Ta ajab ennast riide ja rihib jälle wälja
Ei ootamine uulitsal tee tale nalja . . .

Ta hiljaks on jäänud, sest rida on pikk,
Kus igauks seisab nii sirge kui tikk;
Ta ohtab ja seab ennast jällegi ritta,
Ei aita, sest suhkurt ei ole ju kuskiltki wõtta.

Samm sammult ta teistega lähemale rühib,
Ja hoolega otsa eest higi ise pühib;
Aeg jõuab, ta rutult suhkurt loodab,
Mees lastega kodu kohwi ju ootab.

Ju torni kell kuulutab kümnendat lööki,
Ta perekond ootab ikka veel sööki,
Mees tööle täna on hiljaks jäänud,
Ta seega paar rubla kahju saanud.

Ju päike naeratab kõrgel taewast,
Kui majaema pääseb suurest waewast.
Ta meel on rõõmus, kui wärwale jõuab
Ja kiirelt mõni nael suhkurt nõuab.

Seal kuuleb ta kohkudes, et suhkur on otfas,
Kõik lootused korraga on tal mofas;
Ta wanuwal sammul nüüd koju pool tõttab
Ja perele kartuleid keetma hakkab.

Nii kestnud lugu ju mitugi päewa,
Ja asjata nähtud on tiuhja waewa,
Ei olnud sul tutwust, julgust ja jõudu . . .
Sest ligi ei pääse sa naljalgi muidu . . .

Humoristicus.

Waat' sulle jäh!

Cesti teatri näitleja ja tantsija August Michelson käis fford ühe seltsi perekonnadõhtul ja tantsis juba kuwendamat tantsu paksu korwisepa tütreaga, keda teised harilikult ikka istuma jätkiwad, sest et temaga hirmus raske tantsida oli, ja teda nagu jahukotti enefega ühes pidi wedama. Paks neiu oli üllõmmelik ja ei jõudnud Michelsoni küllalt kiita, kes nii kerge ja osaw tantsija olewat. „Ah, nii pakside naisterahwastega ei tantsi ma harilikult kunagi,“ wastas Michelson, „aga et ma ennast minewal nädalal küllmetasin ja arst mulle nõu andis, et ma higistama pean, siis arwasin ma, et ma sel kombel enefel kõige paremine nohu kuumaks ajan.“

Waat' sulle jäh!

Trill-Trall.

Soolas kirikustäija.

Balti wõdrastemaja numbritüdruk Anni oli ju ammu Peetri kiriku õpetaja uhtus. Ta ei puudunud ühelkui jumalateenistusest, waid istus igal pühapäewal oma koha peal ja kuulas jutlust nii wagusalt, ilma et ta ennast sealjuures sugugi oleks liigutanud. Pastorile meeldis see wäga, ja kui Anni temale üksförd wastu juhtus tulema, kiitis ta teda ja ütles, et Annikene üks kõige usklikum tallekene tema karja hulgas olewat. „Ah waadake, õpetajaherra“, wastas Anni truupüdamislikult, „kui ma pühapäewadel kirikus mitte magada ei saaks, siis puhkaksin ma juba ammugi mulla all.“

Trill-Trall.

Ta ei märka . . .

Ä m m (kirja lugedes): „Sa Jesuuke, küll on see küll üks hirmus, hirmus kõht, kuhu minu armsad, kallid lapsed tänawu juwitama sõitsid! Kolm forda olen teatanud, et neid waatama tahan sõita — aga esimesel korral kirjutas wäimees, et teed täieste lähipääemata on, siis oli seal suur weeuputus, ja nüüd, kui ma tingimata minna tahan, kirjutab wäimees, et seal marutõbised koerad juba nelja naisterahwast kiskunud ja ümbruse taludes leetrid möllawad!“

Kaitse walgulöögi wastu.

Möödalainud nädalal, äitese wihma ajal, trehwas walgulööd Gaapsalus üht noort ilusat neidu, kusjuures aga neiu imelikul kombel täieste wigata jäi. Wält trehwas kõige epste tema tugewaste wateeritud rindasi ja libises mööda polsterdatud puusasi õnnelikult alla, kistus tema wale-juuksepatši lahti, riawas wähe tema täistopitud jala-säära, kõrgetesse saapakontsadesse edasi minnes ja nendest maapinnaga kokku puutudes, maa sisse kadudes. Mõnda jäi neiu täieste puutumata ja lõgistas ainult hirmu pärast walehammastega. Suwitaw nähtus ja tõendus, millest järeldada võib, et naisterahwaid tulewikus püsewarras-tele tarwitada võib.

Trill-Trall.

Kutsar Willemi wastus.

Parun küsib kutsar Willemi käest: „Kuule, Willem, kust see tuleb ometi, et sina minu nagu olema? Wist olema sinu ema minu papa juures tootüdrukus olnud?“

Willem wastab: „Ei, paruniherra, seda küll mitte, aga minu isa oli teie mamma juures kutsariks . . .!“

Humoristicus.

Saksa leitnandi wördlus . . .

Leitnant Biertropf küsis oma teenri käest: „Kuule, Johann, kas ma olen ilus pois?“

— „Wäga ilus, teie ausus!“

— „Wäga ilus! Kontrus! Utle ometi wähemalt, kelle nagu ma olen, kas mõne linnu või looma nagu!“

— „Ei tea justament kohe öelda,“ wastab Johann ja jääb mõtlema. Natukesel aja pärast ütleb: „Ma — ma tean, teie ausus, kelle nagu teie justament olete!“

— „Roh, ja kelle nagu siis?“

— „Ma, ma ütlen, et kohe — lõwi nagu!“ pajatab Johann kõigest hingest.

— „Mine loll ifka! Kus sina lõwi nägid!“ küsib leitnant imestades.

— „Waat! Kirikus seina peal, kus üks mees ta selgas Jerusalemma sõitis . . .!“

— „Mine loll kus juudas! See on eesel!“ wastab leitnant naerdes.

. . . . „Eesel jah — küll — aga ma ei tohtinud teile eesel kohe ütelda . . .“

Humoristicus.

Jutu sees.

„Sa tunned ju meie intendanti? Enne olid tal seinad paberiga kaetud, ja soldatitel olid nahast saapatallad . . . Nüüd aga on ta seinad kirjude nahkapeetidega kaetud, ja soldatite pooletdallad on paberist.“

Ei tea.

„Ei tea enam mis naisega peale hakata?“

„Roh?“

„Raha nõuab alaldpmata! . . . Hommikul, kui filmad lahti teeb, nõuab raha, lõunal, õhtul, enne magama heitmist, muudkui: anna ja anna raha.“

„Sa heldeke, kus ta siis selle raha kõi paneb?“

„Wõi mina tean! . . . Ega mina temale anna! . . .“

Julgus.

Rinnawaht, ägedat kakelust pealt waadates: „Eo, nüüd ootan ma, kuni üks nendest lamama jääb — selle wiini ma siis politseis.“

Wastufeta küsimus.

Ema: „Säbi oleks sul, Willu, nii palju waletada. Kui ma nii wäike olin, nagu sina, ei waletanud ma sugugi.“

Willu: „Aga millal ja siis hakkasid?“

Lagasihoidlikult.

„Tunnistage nüüd awalikult, herra parun, saaksite mind armastama, kui ma wäga, wäga rikas oleksin?“

„Ah . . . ei tea, austatud preili — aga üsna tingimata kosiaksin teid!“

„Rahel nädala pärast, Oskar, pühitseme oma hõbepulmi!“

„Ma palun sind, armas Rosa, jätta mind kord ometi rahule oma hõbeasjadega, praegu alles siin see kullasepa arwe veel õienda-mata!“

Seltsi tülid.

Ujalehe sõnum: Eila lõppes kohalikus ringkonna kohtus Wembla kaubatarwitajate ühijuse praeguse eesfeisuse protsessi sellejama ühijuse endiste eestfeisufeliikmete wastu. Advokatile tuli seltsil ligi tuhat rubla maksta.

Seltsi kirjalik teadaandmine liikmetele: W. austatud herra! Wembla kaubatarwitajate ühijuse eestfeisusel on au Teile teatada, et ühijus oma tänasel peakoosolekul otjufes on teinud kapitali puudusel oma tege-wust lõpetada.

"Sa, kallis Eirgimaa, oma kõige ilusama tiitre annan su printsile, kui sa Dardanelli ristikoerte eest nii kõwaste kindlustad, nagu oma haaremisiigi".

Buhtast südamest.

"... Wiina ei taha ma teile nüüd just otsekohe keelata..."
"See on ka mõislik, arstiherra, kuidu oletsin ma juba ammu teise lastnud kutsuda!"

Ujakohane raamat:

Alakilled, ilupund ja ilupõõjad. 140 pildiga. Hind 1 rbl. 50 kop., kõwas köites 1 rbl. 75 kop.

Дев. воен. цензурою. Вастуван тоimetaja Jakob Jaakon.

"Meie Matsi" mõttekerad.

Mehed on väga muutlikud. On neil pruudid, siis teevad nad, nagu ei oleks midagi keelatud, ja on nad abielus, nagu ei oleks midagi lubatud.

Kõik waimurikkad inimesed on pahurad ja isemeelsed, aga kõik pahurad ja isemeelsed ei ole mitte waimurikkad.

Ma olen elus — ainult üht õnnelikku abielu näinud: naine käis päewal majast väljas pesemas ja mees oli kufagil õõwahits.

Salbadel abielu meestel on wanade wäwitikkudega palju farnadust, mis iga toosi külles tuld annawad, head abielumehed on aga püssirohutikud, mis ainult oma toosi külles põlema lööwad.

Mõned neiud tantsumad ainult sellepärast, et see neise meeldib, et kõik nende ümber ringi käib.

Armastus tahab, et teda petetaks, aga mitte kunagi, et teda maha jäetaks.

Trill-Trall

Saleda südamega pois.

Wäite Kusti tuleb nuttes toolist koju:
"Me-me-meie tool-meister, kes kaua haige oli, hu—hu—!"
"Mis on?! On ta surunud?"
"Ei, ta on jälle terveks saanud!"

Trill-Trall.

Wabriku saladus.

Worstitegija: "Tuline tuhat, minu ainatubakas tutkus worstitaignasfe!"
Tema naine: "Roh, ega kahju wõi saada — lisa worstinaelale paar kopikat juurde!"

Tubli edasiõudmine.

"Roh kuidas teie tiitar siis ka muusikas edasi jõuab?"
"Siilgawalt! Alles eila ütles tunniandja mulle, et ta iga tüki ajal vähemalt pooltatti teistest ette jõuab."

Uga.

"Su pruut oskab klaverit mängida?"
"Ei, aga mängib."

Karnis.

"Kuulete, mispärast liha nii kallis on?"
"Wabandage, see on taugeit toodud ja raudtee wedu on kallis."
"Mis — õige 1. klassis töite wõi?"

Rahtlane abi.

Paru n (kes üleni wõlgade sees): "Kui ma seda summat, mis eila kaardimängus kaotasin, kottu ei saa, pean enefe maha lastma. Ma kuulsin, sul olewat üks elu-pääftja teada!"
Sõber: "On küll — ma tean üht, kes raha laenab — aga õigust delda: see on eht kõrilõikaja!"

Aptegis.

Raisterahwas aptekri poole pöördes: "On teil mõnda rohtu kirpude wastu?"
"Õlge heaks. Kui palju?"
"Rii umbes kahesaja jaoks."

Wäljaandja J. Muni. R. Schiffer'i trükk. Tallinnas

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOOL
AR